

Gerçekleşen Düşler

İSMET BENAYYAT

Birinci Dünya Savaşı sıralarında yaşayan Alman ozanı JOSEPH CONRAD gerçek yaşayabilmenin felsefesini şu küçük cümle ile özetlemiştir :

«Düşü izlemek, yeniden izlemek ve bunu sonsuzluğa kadar sürdürebilmek.»

Ben bunu yalnız bir yaşantı felsefesi olarak değil, her zaman için dinamik kalabilmek için gerekli bir gençlik iksiri olarak kabul ediyorum.

Yalnız düşler yoktur, zamanla gerçekleşen düşler de vardır. Bunlardan biri de son yıllarda sürekli olarak insan oğlunun ayın yüzüne ayak basmasıdır.

Teknikte 20. yüzyılda elde edilen iki büyük başarılarından biri budur (diğeri, çekirdek enerjisinin kullanılabilir duruma getirilmesidir). Artık insanlar için uzayın kapısı aralanmıştır ve yer çekiminin ötesi görünmüştür.

Bu kısa girişten sonra esas konumuza gelebiliriz. Son ay araştırmalarına bağlı olan yeni bilgiler, 12 Ocak 1972 günü Houston, Texas (A.B.D.)'de verilen bir konferans ile açıklanmıştır. Bu konferans, bu konuda verilen 3. konferansdır.

Amerikalı astronotlar tarafından son ay uçuşlarında derlenen taş numunelerinin üç çeşit olduğu anlaşılmıştır :

● Ayın, yeryüzüne çevrili bulunan ve MARE (deniz) adlandırılan büyük düzlüklerde yüksek demir tenörlü basaltlar bulunmuştur. Bu basaltların kimyasal bileşimi, yer yüzünde rast gelinen basaltlardan çok ayrılmıştır. Bu, ayın pasifik çukurundan koparak meydana gelmesini kabul eden varsayımın sonudur.

● Yine ayın, yer yüzüne çevrili olan yüzünün kuzey batı yönüne düşen «radyoaktif» bölgelerinde, yüksek potasyum tenörlü kayalar bulunmuştur. Bu kayalardan alınan ve yer yüzüne getirildikten sonra laboratuvarlarda incelenen numunelerde oldukça büyük bir oranda uranyum ve toriyum gibi, yer yüzünde asal olan elementlerin varlığı saptanmıştır. Şu halde

yakın bir gelecekte (ve evrenin yüceliği karşısında, yer yüzünün yörüngesinin üzerinden yüz kez güneşin etrafında dönmesiyle oluşan bir yüz yıl, insan yaşantısında geçen bir saniyelik, andan ayırımızdır) ay yüzünde çalışacak olan nükleer ham madde ayırma merkezlerinden, güneş sisteminin diğer gezegenlerine ve uydularına kalkacak olan reaktörlü uzay gemilerine nükleer yakıtın verilmesi, bir düş olmaktan çıkmış olacaktır ve bugün için ancak uyduru bilim (science-fiction) literatüründe yer alan interplaneter (gezegenarası) tatil gezileri de gerçekleşmiş olacaktır.

● Son olarak da, APOLLO gemilerinin aya inmiş oldukları çeşitli iniş yerlerinde alüminyum, kalsiyum ve sodyum bakımından çok zengin, üstelik de radyoaktif olmayan feldispat bulunmuştur. Feldispat, özellik ile porselen sanayiinde kullanılan değerli bir ham maddedir. Ortaçağda sultanlar, imperatorlar ve kralların paha biçilmez değerde çin porselenleri vardı. Ve çin maçın onlara o zamanlar bugünkü ay kadar uzak gelirdi. Belki de geleceğin büyükleri altın tabak servisi yerine ay porseleninden yapılabilecek servisler kullanacaklardır ?

Arkadaşlarımızı aya indirdikten sonra APOLLO 15 uzay anagemisinde tek başına kalan A. WORDEN, sürekli olarak gemide bulunan gamma-spektrometresini çalıştırmıştır ve bu çalıştırma sırasında ayın üzerinde yer yer çok kuvvetli bir radyoaktifitenin mevcut olduğunu görmüştür. Şimdi insanoğlunu bir düş daha aldı. Bu radyoaktif bölgelerin, ayın içerisinden gelen ısı akımlarıyla ilgili olup olmamaları. Bunu ben demiyorum, Kalifornia Üniversitesinden J. ARNOLD ileri sürmektedir. Her halde yenilenecek olan ilk ay seferinde programa alınacak bir konu da bu olacaktır.

Bununla beraber radyoaktivite ancak ayın diğer bölgelerine göre şiddetlidir ve

genellikle yer yüzünde ölçülen düzeyden ayrımsızdır.

Ay oluşumu hakkında en kesin bilgi, radyoaktif kayaların nereden gelmiş olmasının saptamıyla edinilecektir. Bu da N.A.S.A. uzay merkezinden P. GAST'ın düşü.

Ay üzerinde yabansınacak yeniliklerden biri de MASCON'lardır. Bu MASCON'lar (1) (İtalyanların -mascalzone'lerinden) (2) ayrımsız) sürekli olarak ayın etrafında dolaşan uydulara sarkıntılık etmektedirler ve onları (yörüngeleri üzerinde zaman zaman 40 metrelik yükseklik ayrımlarına varan) uygunsuzluklara zorlamaktadırlar.

Birer kitle yoğunlaşmasından ileri geldiği sanılan bu MASCON'lar büyük kraterlerin ortasında bulunmuşlardır. Kraterlerin kenarlarında ise bunların bir negatif etkisi görülmüştür. Şimdi yeni bir düşünüş olmaktadır: Acaba bu kraterler, dış uzaydan gelen yoğun bir kitlenin çarpmasıyla mi meydana gelmişlerdir, tıpkı yer yüzünde görülen büyük meteorit (gök taşı) kraterleri gibi,

MASCON'ların şekli dahi bugüne dek tartışılmaktadır. W.L. SJOGERN bunları kalınlıkları 10 km. çapları 30 km. olan «uçan daire» lere benzetmektedir.

Şu halde ay, yıldız kümeleri arası bir savaş filusunun yer yüzü çekimine kapılmış bir hedef gemisinin enkazı mıdır?

Bir de ayın üzerinde, APOLLO 12 ve APOLLO 14 tarafından yerleştirilmiş sismograflar bulunmaktadır. Bunlar, bugüne kadar binlerce ay sarsıntısını kaydetmişlerdir. Bu sarsıntılarda herhangi bir periyodik düzen sezilememiştir. Bunun dışında zincirleme bir sarsıntı durumu da görülmemiştir. Şu halde yer yüzüne göre ay yüzünün oldukça durgun olduğu söylenebilir. Fakat ay hiç bir zaman ölü bir cisim değildir. Bununla beraber bu sarsıntıların nedeni ve genellikle ay iç yapısının niteliği bugün için birer bilinmeyenidir.

Son bir düşünce kapılıam :

Sonunda ay, yıldızlar arası bir evren savaşı sırasında ağır yaralar alan (kraterler ve ortalarında gömülü bulunan MASCON'lar), tahrik sistemi bozulan ve evrende serseri kalarak yer yüzü çekimine düşen VEGA'lı bir savaş gemisinin enkazı olmasın?

(1) Masse (kitle) Concentration (yoğunlaşma).

(2) İt. çapkın.

İNSAN VE İŞİ

Tamınmış İngiliz gazetelerinden The Guardian okuyucuları arasında ügünç bir anket yapmıştır. Bunda insanların işlerinden memnun olabilmelerininin birinci şartının işte sahip oldukları kişisel özgürlük olduğu meydana çıkmıştır.

Ankete cevabı veren 13.545 kişiden % 46'sı insanların işlerinden memnun olabilmeleri için o işi yaparken kişisel özgürlükleri olmasının «çok önemli» olduğunu işaret etmiştir. Yani garibi ücret yalnız % 16 oy alabilmıştır.

Kişisel özgürlükten sonra % 42 ile ikinci gelen faktör, işte «yeni bir şey öğrenmek» olmuştur.

% 41 «çalışma arkadaşlarının saygısı» ve % 40 ise işte «Yeni bir meydan okuma ile karşılaşmak»'tır.

Ankete göre makam ve ünvan geçmişe ait bir alışkanlık sayılmaktadır. Ankette bulunan 27 faktörden, makam ve ünvanı sondan üçüncü gelmiştir.

Anketin ele almadığı, fakat meydana çıkan üçüncü bir gerçek de amirlerin personelden tam kapasiteleri ölçüsünde faydalanamadıklarıdır. % 35 bugün yaptıklarından çok daha fazla iş yapabileceği kanısındadır. % 46 ise hiç olmazsa şimdikiinden «biraz» daha fazla yararlı olabileceklerini yazmışlardır. Yalnız % 19 tam kapasiteleriyle çalıştıklarını düşündüklerini iddia etmişlerdir.